

KANIA (51) sb f

f (50), m (1) [w funkcji n-pers].

Oba a jasne (w tym w pierwszym 2 r. błędne znakowanie).

sg N kania (25). ◇ G kanie (5). ◇ A kanię (9) [w tym: -a (1)]. ◇ I kanią (4). ◇ pl N kanie (2). ◇ G Kani (1). ◇ A kanie (2). ◇ L Kani(a)ch (2), Kani(e)ch (1) ZapWar (2 : 1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. zool. *Milvus milvus* (L.) a. *Milvus migrans* (Bodd.); kania ruda a. kania czarna, ptaki drapieżne z rodziny sokołów (*Falconidae*); *milvus* Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; *buteo* Murm, Calep; *milvius* Murm, Cn; *buteus* Murm; *cenchrus* Calep; *circanea avis*, harpe Cn (46) : Owa kanią gdy latała/ Myfz tak tonącą wżrzala BierEz H, M2v [2 r.], N [3 r.], P3 [2 r.]; Murm 84, 86; Mymer¹ 25v; Sokoł nie łowny za prostą kanię łtoi RejJóz E marg, E; Wolalaby by mogła Kanią być Sokołem/ Takież ciele leleniem a niż prostym wołem. RejWiz 65, 11v, 123; Tam miał iamię Iez [...]: Tam sie zleciały kanie/ iedna do drugiey. Leop Is 34/15; RejFig Cc3v [2 r.]; GOłebie widzac Kanię/ iz ptaki gonila/ Obrali ia za krola/ aby ich bronila. RejZwierz 120, 120, 120v; BielKron 36v, 318v, 465; Mącz 176d, 221d [2 r.]; Prot C2v; GórnDworz Q8v; RejPos A2v, 228; BudBib Lev 11/14; Calep 143a, 178a, 662a; Przebił się Trox do niego na wielkim baniu/ Vczynił gwałtem drogę przez kruki/ przez kanie. KmitaSpit B4v.

W porównaniach (3): RejWiz 100, 102; śiła poćiwy człowiek może ku dobremu Rzeczypospolitey połżyc/ a mało nie więcej niż ow co piorkiem czubek nąłtrzępiwły iako kanią po polu lata. RejZwierc 145.

Przysłowie: a więcej podobno niż kanią dżdzu krwi nálezey pragnac CzechEp 89; Starosta Sądecki zebrze łaski, o iego Starostwo Staraią się dway [...]; Owo tych sądow co zywo czeka iako kania dżdzu. ActReg 156.

Wyrażenie: »wodna kania« (1): nie będziecie ich ieść iako brzydkości iakiey: Orła/ Ialtrzaba/ y morfkiego orla. (marg) Wedle niektorych łowa. Infy wodna kanią. (–) BudBib Lev 11/13.

W przen (3) : RejZwierz 77v, 82v; Naprzod wstykcie [!] fortyle niezbozney Venery Wipomnie wedle potrzeby: nie vtrapi ona Nikogo, iedno tego kto sie iey lam poda: Tych pragnie, tych pilnuie, tych ludzi zdradiwie, Tych odwodzi pochlebstwem swym od rady zdrowey [!]
« Kanią zazymaiaca, beczka iest dziurawa CiekPotr 17.

2. n-pers (1) :

Zestawienie (1): yako hoyczecz moy nyegdy Ian Rozdzelyl szya przez nygdy Slachathnyego Andrzeya Canya sbrzwmynya ZapWar 1513 nr 2064.

3. n-loc »Kanie« (4) : gdi zal szitho swoye ozimye naymyenyw brzvmynye kanyech ZapWar 1545 nr 2628; kiedi zal zytho ozimye na dzierzawie naimienyv Canyach ZapWar 1549 nr 2680, 1524 nr 2299.

Zestawienie w funkcji n-pers (1): yakom ya nyewzal syekyry [...] wczaszczy borv Slachethnego Stanisława (de) s kany ZapWar 1507 nr 1899.